

Rozhovor

se Stanislavem Komárkem

Profesor Stanislav Komárek je biolog (původní specializací entomolog), historik biologie, filozof a autor četných svěbytných, čtivých esejů, tří románů s esejistickými prvky a několika básnických sbírek. Přednáší na Přírodovědecké i Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, jeho hlavními tématy jsou dějiny biologie, vztah přírody a kultury, humánní etologie, biologická estetika a teoretické dílo švýcarského biologa Adolfa Portmanna. Podnětné úvahy k naší každodennosti i k civilizačnímu vývoji publikuje na svém blogu a na stránkách českých periodik. Především v rámci svých rozborů vztahu přírody a kultury nenechává stranou ani otázku ochrany přírody.

Pane profesore, jak vnímáte ochranu přírody, její teoretickou i praktickou stránku?

Dnes už spíše jako specifický způsob podnikání, byť ještě vyžaduje alespoň vzpomínku na někdejší entuziasmus.

Měla by příroda být chráněna víc – přísněji, plošněji – nebo spíše jinak?

Myslím, že určitě plošněji, ale prakticky uplatnitelná rada je v této věci drahá.

Vidíte rozdíly mezi českou (evropskou) ochranou přírody a situací ve světě?

Evropská je rozhodně lepší – stačí si prohlédnout třeba Peru nebo Madagaskar.

Kde vidíte historické kořeny ochrany přírody v českých zemích i obecně?

V romantické éře, která chránila jako první i staré stavby a jiné památnosti. Určité praktické aspekty jsou starší, třeba feudální hájení zvěře či tereziánský lesní zákon.

Vnímáte toto historické pozadí i v dnešních aktivitách ochrany přírody?

Jistě, v určité sentimentalitě, která si přeje krajinu zhruba z éry našich pradědečků, tj. asi z roku 1900 – ve skutečnosti k tomu není žádný hmatatelný důvod.

Invační druhy a ochrana přírody je velké téma. Jak je vnímáte?

V postglaciální Evropě jsou všechny druhy častěji či později invazní, jen příchod kou-

kolů na rozdíl od křídlatky sachalinské naše generace nepamatuje. Boj proti invazním druhům nahrazuje řadě lidí boj za „čistou zemi bez cizáků“, jak jej dobře znala i minulost – z tohoto hlediska se jedná o dobrou terapeutickou substituci; je lépe se s mačetou vrhat na bolševník nežli na bližního, podobně jako střílení zajců na podzimním honu mnohým nahrazuje střílení lidí.

Jednou z tenzí uvnitř ochrany přírody je volba mezi ochranou druhů a ochranou procesů, kdy se stoupenci obou přístupů domnívají, že právě ten jejich zajistí řešení problému druhého. Vidíte takový rozpor?

Ten dotaz je krásným příkladem byrokratické věty, jak ji ještě pamatuji z písemností minulého režimu, v níž se už neškolenému oku ztrácí jakýkoli smysl. Tehdy by zněla například tak, zda důsledná aplikace principu CHOZRAZČOTu v národních podnicích může v rámci zefektivnění výroby zčásti nahradit vedoucí aktivitu stranických skupin. Poučen tehdejší zkušeností, neříkám ani tak, ani tak.

Vidíte paralely mezi stavem či vývojem ochrany památek a ochrany přírody?

Ochrana památek časově o něco málo předcházela ochranu přírody a o jednu koňskou délku je před ní podnes. Středověk nepotřebný hrad rozebral na prvočinitele a postavil z nich něco nového, co zrovna potřeboval. Ve srovnání s ochranou přírody se po mém soudu dělá pro památky dost.

Jak vnímáte snahy, kdy v dnešní době – řekněme v době vlády peněz – je příroda rozmanitými způsoby oceňována?

Jako dobově podmíněnou pošetilost. Jaká je cena Karlštejna, tapíra či hektaru rašeliniště – nu právě ta, za kterou je za určitých okolností můžeme prodat. Jinak se to podobá starému způsobu uvádění dětí do rozpaků: „A Jaroušku, za kolik bys prodal maminku?“ Získáme ovšem žádoucí hejno hausnumer, s nímž lze v takto konfigurovaném světě dál operovat.

Na závěr: proč ochrana přírody? Má smysl?

Proč ne. Smysl má, jen si musíme uvědomovat, že tak činíme pro sebe a svůj citový život, ne nezištně pro jiné druhy, které by se na nás také zřejmě vykašlaly, kdyby měly technologické možnosti, kterými disponujeme my – slimáci civilizace by byla nutně limakocentrická, tak jako naše je antropocentrická.

*Děkuji za rozhovor
Ptal se Karel Chobot*

AOPK ČR zapsána na seznam ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost

Praha – Od března 2013 je Agentura ochrany přírody a krajiny ČR zapsána do druhého oddílu seznamu znaleckých ústavů pro obory ochrana přírody a ekonomika (viz též www.nature.cz). Požadavek na prokázání podmínek pro zápis vyplynul z novelizovaného ustanovení § 21 odst. 3 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve spojení s článkem II. bodem 3 zákona č. 444/2011 Sb. Novelou zákona došlo ke zpřísnění podmínek pro zápis do seznamů. Znalecké ústavy zapsané v druhém oddílu jsou pouze vybrané subjekty určené pro zpracovávání znaleckých posudků ve zvlášť obtížných případech. AOPK ČR prokázala, že vykonává vědecko-výzkumnou činnost pro shora uvedené obory, a nadále tak smí provádět znaleckou činnost týkající se hodnocení ekologických systémů krajiny, krajinného rázu, krajinných prvků, dřevin rostoucích mimo les, planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a jejich společenstev, nerostů, paleontologických nálezů, geologických a geomorfologických útvarů a chráněných částí přírody včetně vyčíslení jejich hodnoty, hodnocení zásahů, výrobků a zařízení ovlivňujících druhovou, ekosystémovou a krajinnou biodiverzitu. - jh -